

A termelők újratermeléséről

Még az öreg obsitos is visszaemlékezik hajdani alvezéres szavaira: ha a katonának panasza van, akkor jelentkezzen a kihallgatáson, a kollektív panasztétel tilos, a már lázadás. Ismerve a hadsereg mechanizmusát, természetes, hogy a polgári életben ellenkező a szokás: az egyénit partikulárisnak, a kollektívát akceptálandónak itéli a köztudat. Ilyen kollektív panasznapnak vehető egy-egy szakszervezeti ülés is, sokszorosan az, ha öt év munkáját, eredményeit és különösképpen gondjait veszi számba.

Itt van mindjárt, elsőként és érthetően kiemelt helyen az egészségügyi dolgozók bérszínvonalát: az harminc százalékkal alacsonyabb a népgazdaság egyéb ágaiban foglalkoztatott hasonló beosztásúakénál. Ezt a hátrányt még fokozza, hogy az ügyeleti díjból, veszélyességi pótlékból, műszakpótlékból és a többi számos pótlékból ugyanúgy levonják a nyugdíjáradaót, mint az alapszabályból, s így bizonyos helyzetekben nincs értelme a pluszmunkának. A Szegedi Orvostudományi Egyetem dolgozói joggal sérelmezik az ilyen jellegű „adóztatást”.

Írom mindezt a hallgatók lapjában (mert a Szegedi Egyetemnek elsősorban annak kell lennie), és értetlenül állok a tény előtt: az *Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének*, mint az egyik fontos érdekvédelmi fórum-

nak csak az a hallgató lehet a tagja, aki egyetemi évei előtt már dolgozott az egészségügyben. Orvoslásra váró gond tehát a hallgatók tisztességes képviselője a szakszervezetben.

Dolgozó, hallgatót egyaránt érintő kérdés az egye-

temi demokrácia ügye. Különös megvilágításba kerül a dolog, ha tudomásul vesszük: a demokráciáért küzdő funkcionárius támadásoknak van kitéve: ha belátjuk: a vezető beosztásban dolgozó „örökös joga” az irányításra, s ezáltal az *egészséges mobilitás hiánya nem kedvez az intézményi demokrácia kialakításának*.

Ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy ma Magyarországon a társadalmi szervek politikai mandátumukat a párttól kapják, megbízásukat azonban az illetékes tagságtól. Ez a kettősség a funkcionáriusok magatartásában ambivalenciát hordoz, sokszor úgy, hogy éppen a demokrácia sérelme és gyakorlati sérül meg. A demokráciát sokan félnék tartják a döntéshozatalban, holott az a fők szerepét az auto-

kratizmussal, a voluntarizmussal és a jelenkori felvilágosult abszolutizmussal szemben vállalja el. Ha a mindenkorli panasztartó (nevezük így: szakszervezeti tag, bizalmi, főbizalmi) és az adott panaszfogadó (döntéshozó) párbeszéde nem a nyilvánosság jótékony védelmében és szigorú ítéletei között zajlik, akkor működésképtelen a demokrácia.

A szakszervezeti tagnak deklaráltan jogában áll véleményét alkotni munkahelyi vezetőiről, de ha ez a vélemény nincs megvédve a véleményvel egyébként egyetértő többség közös erejével, akkor egyfelől nem működik a nyilvánosság, másfelől szóba sem jöhet a demokrácia, s végül még a szakszervezet értelmiségi politikája sem működhet. A jogosultság tehát adott, csak élni kell vele, kedves dolgozók — mondja az egyik vezető ki-vülről. Ez számomra annyit tesz: télen Tahitiben kell napozni.

S ha már a külső ítéletnél tartunk: az egészségügyi dolgozó úgy van számon tartva, hogy nem termel. Mint ahogy nem termel közvetlenül a tanár, a mérnök, a pap, tehát egyik hagyományos értelmiségi pályán dolgozó sem, csak hát a termelőt teremti újjá, s ez mégiscsak magasabb szempont. *Ez pedig legyen magasabb érdek is!*

Hasonlókat hallottam és ilyeneket gondoltam az EDSZ SZOTE alapszervezetének választói értekezletén.

Szakszervezeti ünnep a főiskolán

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola szakszervezetének Bizalmi Testülete és Szakszervezeti Bizottsága szeptember 26-án ünnepi ülést tartott a főiskola dísztermében, a Pedagógusok Szakszervezete újjáalakulásának 40. évfordulóján.

Dr. Riesz Béla a Szakszervezeti Bizottság elnöke köszöntötte a megjelenteket, méltatta és elismeréssel szözl azokról, akik 40 éve tagjai a Pedagógusok Szakszervezetének. Megemlékezésében felidézte társadalmunk fejlődésével összefüggésben a mozgalom céljait,

feladatait, küzdelmeit, eredményeit. A 40. évforduló alkalmából — felterjesztés alapján — jubileumi emléklapok kitértetésben részesült Dr. Varga Miklósné és Marót Ilona. A Központi Vezetőség elnöksége által erre az alkalomra alapított emléklapot 18-an vehették át: Bor Pál, Horváth Rózsa, Pege László, Süli Dezső, Vincze István, Garamszegi József, Horváth Edit, Jármai Éva, Kirschner Józsefné, Kocsis Jenőné, Markos András, Mohácsi Ernő, Dr. Mosenyi Kálmán, Dr. Palásti László, Poberay Györgyi, Dr.

Szörényi József, Varga Tóthné Rényi Etelka és Dr. Veidner János. A kitértésüket, emléklapokat a Szakszervezeti Bizottság ajándékozta Dr. Siposné dr. Kedves Éva adta át.

Az értekezlet napirendjén a főiskola 1985/86. évi munkatervét szerepelt, amelyet Hézsó Ferenc a főiskola főigazgató-helyettese ismertette.

Az ünnepi ülést Dr. Siposné dr. Kedves Éva a Szakszervezeti Bizottság titkára a soron következő aktuális feladatok bejelentésével zárta.

Az 1985. évi választások tapasztalatai

Országos diákköri munkaértekezlet az 1985. évi választások tapasztalatairól

Mint közismert, 1983 decemberében fogadta el az Országgyűlés új választási törvényünket, amely alapján ez évben először tartottak hazánkban országgyűlési és tanácsi választásokat. A választások tapasztalatainak megvitatására rendezett munkaértekezletet az NME Állam- és Jogtudományi Karának Államjogi Tudományos Diákköri Miskolcon a budapesti, a pécsi és a szegedi társintézmények államjogi diákkörei, az oktatók, valamint az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetének munkatársai részvételével.

A törvény újszerűsége mellett a rendezvény külön aktualitását az adta, hogy a diákkörök közvetlenül is részt vettek abban a felismerésben, amelyet a Hazafias Népfőrszolgálat Országos Tanácsának koordinálásával végeztek az oktatók és a hallgatók az adott megyében lezajlott országgyűlési jelölőgyűlésekről. A munkaértekezlet vitájában számos érdekes hozzászólás hangzott el, amelyek lényegében a választási rendszer valóságnak tekintését érintették, valamint kitértek a választások gyakorlati tapasztalataira is.

Természetesen nem lehet feladatunk ehelyütt a választási rendszer komplex értékelése, és nem áll módunkban reflektálni az elmélet és a gyakorlat minden — a munkaértekezleten is felvetődő — kérdésére. Pusztán arra vállalkozhatunk, hogy érintőlegesen felvöljük azokat a kérdéseket, amelyek a hozzászólók zömét érintette, illetve, amelyekben további elemzésekre van szükség, sőt nem egy esetben már a problémák megoldási módjait is meg kell gondolnunk.

A választási rendszer minden korban és minden ál-

lamban tartalmilag és formailag is a politikai rendszer tükré, benne a politikai rendszer tartalmi és intézményi oldala egyaránt kifejeződést nyer. Nem kell külön bizonygatnunk azt sem, hogy az elmélet, a jogi szabályozás és a politikai gyakorlat összhangja ezen a területen sem teremtethető meg könnyen. Talán ezzel is magyarázható, hogy e fórumon elsősorban a kritikai megjegyzések, a megoldásra váró problémák kaptak nagyobb hangsúlyt. Többnyire abban is egyetértettek a munkaértekezlet résztvevői, hogy számos esetben nem feltétlen a jelenlegi jogi szabályozás megváltoztatása, hanem „pusztán” a politikai gyakorlat és szemlélet megváltoztatása, a választási törvényben rejlő „lehetőségek”, és a törvényhozók törekvéseinek pontosabb kifejeződése a végrehajtás során már eredményre vezethet.

Megerősítést nyert, hogy választási rendszerünk két legnagyobb jellemzője — az új intézménye — a kötelező két-től feljebb és az országos lista — hozzájárultak ahhoz, hogy a képviselői tartalom világosabban rajzolódjon ki, a társadalom érdekszférára a differenciáltabban és adekvátabban tükröződjön a képviselői szervezetek, és egyben jelentősen fokozták az állampolgárok aktivitását is.

Késztelen, hogy választási rendszerünk elmúlt nyolc évi fejlődésében fontos szerepet játszik az ún. bizalmi elem. Az állampolgárok szavazatukkal egyben az aktuális politikai irányvonal, valamint a választások politikai előkészítésében részt vevő szervek káderpolitikájának elképzelései megerősítéséről is szavaztak. Az elmúlt évtizedekben bekövet-

kező változások egyik döntő eleme éppen az, hogy a személyi kiválasztásban egyre nagyobb és közvetlenebb szerepet kapnak az állampolgárok, illetve jelölőgyűléseik.

A legtöbb hozzászólás — mint már utaltunk rá — azokkal az elemekkel foglalkozott, amelyek további elemzést, pontosítást és finomítást igényelnek. Ilyen vitás kérdések voltak például a jelölések előkészítésének nyilvánossága, a jelölőgyűlésen részt vevők körének szabályozása, a „népfőrszolgálat” jellege és értelmezése, a jelöltek „esélyegyenlőségének” biztosítása, a választott testületek reprezentativitása, a „választási bíráskodás” bevezetésének lehetősége, az ún. választási aritmetika stb. Különös hangsúlyt kapott az a vélemény, hogy számos területen szükség van a garanciális jellegű intézmények pontosabb kimunkálására.

A választási rendszer reformja természetesen csak egyik, bár döntő fontosságú eleme az államszervezet és az egész politikai rendszer demokratizmusának fejlesztésére irányuló társadalmi programnak. Ezeket a lépéseket követnie kell azoknak a munkatársaknak, amelyek az egész képviselői rendszer, illetve ezen belül a választott képviselői szervezetek, tehát az Országgyűlés és a tanácsok munkájának fejlesztésére irányulnak.

Az aktív és érdemi vita azt igazolta — ezt a szándékukat egyébként a résztvevők is kifejezték —, hogy hasonló jellegű rendezvények szervezése a későbbiekben is feltétlenül indokolt. Az ötletért és a vendéglátásért köszönetet illeti a miskolci munkaértekezlet szervezőit.

KISS BARNABÁS

Hallgatói fórum az oktatás problémáiról

A KISZ JATE Bizottsága 1985. november 10-én 19 órára hallgatói fórumot összehívását kezdeményezi a következő célokkal:

1. Az Egyetemi Tanács november 21-én üléseán foglalt állást a hallgatók tanulmányi munkáját leginkább meghatározó kérdések (az óraszámok, szorgalmi és vizsgarendszer, az oktatási segédanyag ellátottság, és ezek összefüggései) rendezésének elveiről és irányairól. Ezért igen fontos, hogy kialakuljon és megfogalmazódjon a hallgatók tanulmányi munkáját az Egyetemi Tanácsban is hatékonyan képviselhető álláspontja e problémákról.

2. December elején országos felsőoktatási fórumon vitájuk meg az intézmények képviselői (oktatók és hallgatók) fele-fele arányban vesznek részt az új Tanulmányi és Vizsgaszabályzat, a Szervezeti és Működési Szabályzat, a Tandijkszabályzat, a Felvételi szabályzat országos keretrendeltesítésének koncepcióját. Alapvető érdekünk, hogy ezen az újszerű és hatékonyan működő fórumon felkészülten legyünk jelen, s véleményünkkel hallgatóink olyan koncepciók létrejöttéhez járuljunk hozzá, amelyet saját egyetemi törekvéseink számára is jó feltételeket teremtenek.

3. E fórum foglalkozhatna állást az 1984. évi egyetemi Ifjúsági Parlament Intézkedési Terv végrehajtásának állásáról.

4. Ezen a fórumon választ-hatnánk ki azokat, akik megfogalmazzák véleményünkkel képviselik az országos fórumon, illetve az Egyetemi Tanácsban.

A fórumon számíthatunk az egyetemi és kári KISZ-vezetők, a megválasztott hallgatói képviselők és minden érdeklődő hallgató részvételére.

Parlamentek, a KISZ-vezetőségek és a KISZ-bizottság sokszor foglalkoztak. Alapos felkészüléssel egy-két eredményt is sikerült elérni.

1. Az 1984. évi IP előtt a KISZ-bizottság „Mit képviselünk?” címmel foglalkozott meg e téren is elképzeléseit:

— „... a tantervek keret-jellegűek legyenek, alkalmassabbak az újabb ismeretek folyamatos beépítésére, az elavult ismeretek szelektálására!”

— „Az ismeretátadás hagyományos módjai (előadás, szeminárium) mellett az önképzés kapjon nagyobb szerepet. Általában a követelményrendszerek olyan átalakítása szükséges, amely lehetővé és szükségessé teszi az elsajátítandó ismeretek önálló megszerzését.”

— A számonkérési formákat úgy kell bővíteni, hogy azok alkalmasak legyenek egyrészt a reproductív tanulás hatékonyságának mérésére, másrészt a produktív, az értelmiségi jellegű tevékenység kibontakoztatásának ösztönzésére.”

— „A tömeges szakemberképzésen belül is erősíteni kell az oktatók és hallgatók személyes kapcsolatára épülő képzést.”

— „Legyen több idő és lehetőség a hallgatók egyéni munkájára, ennek érdekében csökkentsék az óraszámot.”

— „Az egyes tantárgyak keretében elsajátítandó ismeretanyagot pontosan határozzák meg... A követelmények teljesítéséhez szükséges technikai feltételeket (jegyzetek, segédanyagok) biztosítani kell.”

— „Az órarendek olyanok legyenek, hogy biztosítsák az időt: a hallgatók érdemi részvételére a tanítási órákon; az előadásra, pihenésre; az önálló szakmai munkáira...”

— „A kereskedelemben forgalmazott tankönyvek megvásárlásához nyújtsanak kedvezményt.”

2. Az IP-n legfontosabb kéréseink egy része az Intézkedési Tervbe került. Ezek közül akkor a legfontosabb volt:

„4. A bölcsészettudományi és Természettudományi Karok egyes szakjainak intézkedéseket kell tenni az óraszámcsökkentésre. A heti tantervi óraszámok a nyolc felét általában nem haladhatja meg a 32 órát. Határidő: 1985. június. Felelős: az oktatási rektorhelyettes.”

Időközben több kezdeményezés született e téren. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a jövőben olyan javaslatokkal kell előállni, amelyek konkrétak, alkalmazhatók, megfelelnek az értelmiségi és szakemberképzés céljának, egyszerre tudnak tekintettel lenni a hallgatók és oktatók érdekeire. Kisebbségi eredmények is születtek: néhány óra csökkentés a BTK egyes szakjain tömbösítés az idegen nyelvek oktatásában és egy biológiai képzési ágban, a TVSZ-be a jó tanulmányi munkát mutató hallgatók vizsgázásai kedvezményei kerültek be.

Az intézményi törekvések koordinációjával, támogatásával jelentős segítséget nyújt a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa. KISZ-bizottságunk rendszeresen foglalkozik e kérdésekkel, foglalkozott ill. még a fórumig foglalkozik az óraszámcsökkentés, jegyzetellátás, a hallgatói képviselői problémáival.

Mi történik a fórum után? A hallgatók és a KISZ képviselői résztvesznek az országos és az egyetemi vitában. A II. félévben pedig itt, az egyetemen kell a már elfogadott elvek után a gyakorlati megvalósítással is előre haladni. Az egyetemi KISZ-szervezet küldöttgyűlése tavasszal oktatás- és egyetem politikai programot dolgoz ki a hallgatói élet minőségének, a képzés fejlesztésének érdekében.

SZÜCS ERZSEBET
KISZ JATE Bizottsága
érdekvédelmi felelős

Színházi találkozók, Szeged

November 11-e és 15-e között a JATE klubszínház szervezésében amatőr színházi találkozók lesz.

A résztvevők:

1. Tanulmányi Színház: Katona Imre: Arisztóphanész madarai, rendezte: Somogyi István.
2. Berger táncgyűttes: I. öt (No. 1.) Steve Reich: Oktett, rendezte: Berger Gyula. II. öt (No. 2.) Avagy Synchron System.
3. Artus mozgásszínház: Vakok (Grotzsk látomás) Breughel képe nyomán, rendezte: Goda Gábor.
4. Kaktusz Kreatív Kísérleti Mozgásszínház: „A Pisz-tácia — Tánccok”, rendezte: Rókás László.
5. A Szentesi Horváth Mihály Gimnázium 4. D. osztálya: Dioptria (Kollektív alkotás).
6. Monteverdi Birkózókör: Drámai események (Kísérlet egy drámai szöveg megértésére, Dobozi Imre; Szépvihar c. drámája alapján).
7. Mag (Más) Színház:

Foster: Brutus R.; Koy Gábor.

8. Nyílt Színház: Dorst: Vigyázat, Szakadék! rendezte: Kristóf Péter.

9. JATE Klubszínház: A. Camus: Caligula, rendezte: Varga Tibor.

10. JATE Klubszínház: William Shakespeare: (Otello) Jago, rendezte: Kormos Tibor.

Plusz programok: BBS. filmek vetítése.

Don Giovanni (Halász Péter színházi csoportja, 1975.), Dobos Gábor — A császár üzenete: R.; Najmányi László — Bambini Di Praga: R.; Szikora János — Jégkrém Balett (Bizottság egy.) R.; Wahorn András — Kísérleti Színház: R.; Szabó Ilidő — Korkörkép: R.; Bonta Zoltán — Woyzeck: R.; Szirtes András (Stúdió K.) filmvetítések.

Koncertek: Comecon (Performance) — Szemző Tibor — Music, Forgács Péter — video — Hortobágyi László — Sounk.

A klub külön műsorfüzetet bocsát ki, melyben megtalálhatók a pontos helyszínek és időpontok.

